

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет дошкільної і технологічної освіти
Кафедра дошкільної освіти

«Допущено до захисту»

Завідувач кафедри

_____ Ковшар О.В.
«___» _____ 20__р.

Реєстраційний № _____
«___» _____ 20__р.

ОРГАНІЗАЦІЯ БЕЗБАР'ЄРНОГО ПРОСТОРОВОГО СЕРЕДОВИЩА
ФІЗКУЛЬТУРНО-ІГРОВОГО МАЙДАНЧИКА ДЛЯ ДІТЕЙ СТАРШОЇ
ГРУПИ. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДЛЯ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ
ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Кваліфікаційна робота студентки
групи ДВПм-16
ступінь вищої освіти «магістр»
спеціальності 012 «Дошкільна освіта»
Келеберди Аліни Вікторівни
Керівник кандидат педагогічних наук, доцент
Суятинова К.Є

Оцінка:

Національна шкала _____

Шкала ECTS _____ Кількість балів _____

Голова ЕК _____
(підпис) (прізвище, ініціали)

Члени ЕК _____
(підпис) (прізвище, ініціали)

(підпис) (прізвище, ініціали)

(підпис) (прізвище, ініціали)

(підпис) (прізвище, ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ОРГАНІЗАЦІЇ БЕЗБАР'ЄРНОГО ПРОСТОРОВОГО СЕРЕДОВИЩА ФІЗКУЛЬТУРНО–ІГРОВОГО МАЙДАНЧИКА ДЛЯ ДІТЕЙ СТАРШОЇ ГРУПИ.....	6
1.1 Зміст безбар'єрного просторового середовища в науковій літературі	6
1.2 Аналіз нормативно-правових актів у рамках міжнародних вимог та зобов'язань України щодо запровадження безбар'єрності оточуючого середовища	11
1.3 Особливості організації безбар'єрного просторового середовища фізкультурно-ігрового майданчика для дітей старшої групи	17
1.4 Компетентність вихователя як чинник ефективної організації безбар'єрного просторового середовища фізкультурно-ігрового майданчика для дітей старшої групи	20
Висновки до розділу 1.....	28
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНЕ ВИЗНАЧЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ БЕЗБАР'ЄРНОГО ПРОСТОРОВОГО СЕРЕДОВИЩА ФІЗКУЛЬТУРНО–ІГРОВОГО МАЙДАНЧИКА ДЛЯ ДІТЕЙ СТАРШОЇ ГРУПИ.....	29
2.1 Проблеми запровадження безбар'єрного просторового середовища фізкультурно-ігрового майданчика для дітей старшої групи	29
2.2 Методичні вказівки для вихователів ЗДО щодо запровадження безбар'єрного просторового середовища фізкультурно- ігрового майданчика.....	33
Висновки до розділу 2.....	46
ВИСНОВКИ	47
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	49
ДОДАТКИ	56

ВСТУП

Актуальність дослідження. У сучасних умовах розвитку українського суспільства актуалізуються гуманістичні тенденції у ставленні до соціальних груп населення, що найбільше відчують прояви соціальної ізоляції, обмеженості спілкування, проблеми в адаптації до умов соціуму.

Повноцінне життя людини можливе лише за умови, коли вона не відчуває ніяких обмежень у виконанні життєвих функцій. Проте, якщо такі обмеження з певних причин виникають, в цивілізованому суспільстві це означає, що спільними зусиллями цієї людини і оточення вони мають бути усунені.

Саме тому головною метою і результатом педагогічної допомоги дітям, що мають фізичні обмеження, є максимально можливе залучення їх до всіх сфер соціального життя, наближення до такого стану здійснення соціальних функцій, яке притаманне здоровим людям.

Аспекти психолого-педагогічної допомоги людям з обмеженими функціональними можливостями широко розглядались у соціологічній, психолого-педагогічній та соціально-педагогічній літературі.

Зокрема, проблеми адаптації та інтеграції в громаду людей з обмеженими можливостями досліджено в працях О. Безпалько, М. Гавриш, А. Капської, Н. Мирошніченко, Г. Першко; достатньо вичерпно описана ця проблема іноземними авторами: Д. Голдбергом, Е. Даніелс, Р. Картером, Ф. Крид, Р. Мейо; помітний внесок в розробку цієї проблеми здійснили російські вчені: А. Зотова, Л. Щипіцина та інші.

Дослідження було обґрунтоване з використанням нормативно-правового законодавства України за основу було розглянуто Закони України «Про освіту» [47], «Про основні вимоги до будівель та споруд, а також умови для розміщення на ринку будівельних виробів» [48], «Про технічні регламенти та оцінку відповідності» [49], «Про архітектурну діяльність» [40],

«Про будівельні норми» [41], «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 року №1185» [42], «Про затвердження Технічного регламенту будівельних виробів, будівель і споруд» [45], «Про затвердження Санітарного регламенту для дошкільних навчальних закладів» [44].

Попри деталізацію змісту, методів і форм надання психолого-педагогічної допомоги старшим дошкільникам з інвалідністю, актуальною залишається проблема їхнього рівного доступу до безбар'єрного просторового середовища фізкультурно – ігрового майданчика.

Мета дослідження – виявити, теоретично обґрунтувати та розробити методичні рекомендації по організації безбар'єрного просторового середовища фізкультурно – ігрового майданчика для дітей старшої групи.

Обрана тема зумовила такі **завдання дослідження**:

- проаналізувати зміст безбар'єрного просторового середовища в науковій літературі;

- розглянути нормативно-правові акти в рамках міжнародних вимог та зобов'язань України щодо запровадження безбар'єрності оточуючого середовища;

- охарактеризувати особливості організації безбар'єрного просторового середовища фізкультурно - ігрового майданчика для дітей старшої групи;

- розглянути компетентність вихователя як чинник ефективної організації безбар'єрного просторового середовища фізкультурно – ігрового майданчика для дітей старшої групи.

- розробити методичні вказівки для вихователів ЗДО по організації безбар'єрного просторового середовища фізкультурно-ігрового майданчика для дітей старшої групи.

Об'єкт дослідження – організація безбар'єрного просторового середовища.

Предмет дослідження – особливості організації безбар'єрного просторового середовища фізкультурно-ігрового майданчика для дітей старшої групи.

В процесі дослідження було використано наступні методи:

- теоретичні, серед них: аналіз і синтез наукової та науково-методичної літератури. З використанням даних методів вдалось зіставити погляди науковців на досліджувану тему, сформуванати понятійно-категоріальний апарат дослідження та визначити критерії та показники сформованості компетентності вихователів в ЗДО;

- емпіричні методи, що допомогли встановити проблеми запровадження безбар'єрного просторового середовища фізкультурно - ігрового майданчика для дітей старшої групи та сформуванати методичні рекомендації для вихователів ЗДО.

Практичне значення одержаних результатів: результати дослідження можуть бути використані студентами протягом проходження педагогічної практики в дошкільних навчальних закладах під час проведення організації безбар'єрного просторового середовища фізкультурно – ігрового майданчика для дітей старшої групи.

Структура роботи: вступ, два розділи, висновки до розділів, загальні висновки, список використаних джерел, додатки. Загальний обсяг роботи – 55 с.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ОРГАНІЗАЦІЇ БЕЗБАР'ЄРНОГО ПРОСТОРОВОГО СЕРЕДОВИЩА ФІЗКУЛЬТУРНО-ІГРОВОГО МАЙДАНЧИКА ДЛЯ ДІТЕЙ СТАРШОЇ ГРУПИ

1.1 Зміст безбар'єрного просторового середовища в науковій літературі

Розглядаючи питання та проблематику безбар'єрного просторового середовища, маємо брати за основу зміст інклюзивної освіти в цілому.

Так, доприкладу В. Бойко трактує: «інклюзивна освіта – освітнє середовище, яке відповідало б потребам і можливостям кожної дитини, незалежно від особливостей її психофізичного розвитку» [3, с. 10].

Основним завданням дошкільної інклюзивної освіти є реалізація права дітей з особливими освітніми потребами. Тобто, ЗДО повинен сприяти ефективній соціалізації та інтеграції дошкільників у суспільство, залучати сім'ї у виховний процес.

На думку, С. Гайдукевич безбар'єрне середовище – це комплекс заходів, що забезпечують доступність та створюють рівні можливості для осіб з особливостями психофізичного розвитку в усіх сферах життя суспільства. Автор зауважує, що безбар'єрне освітнє середовище має бути середовищем, доступним для дітей інвалідів, забезпечувати доступ до освітніх ресурсів і гарантувати спільний процес навчання у звичайних школах [12, с. 16].

Серед основних завдань інклюзивного навчання, на думку Н. Ашиток, є: створення комфортного освітньо-реабілітаційного середовища для дітей з особливостями психофізичного розвитку; необхідним є створення

позитивного мікроклімату у колективі, що сприятиме формуванню активного міжособистісного спілкування; вихователь повинен забезпечити різнобічний розвиток дошкільників відповідно до їх віку та розвитку, тобто диференційовано психолого-педагогічно супроводжувати їх; педагогічний колектив ЗДО повинен спиратись на Базовий компонент дошкільної освіти та інші нормативні документи, що регулюють відносини в інклюзивній освіті; педагогічний колектив ЗДО повинен тісно співпрацювати та консультувати сім'ї в яких є діти з інклюзією, разом розробляти індивідуальні плани, програми навчання [30].

Спираючись на Закон України «Про освіту» можна звернути увагу, що не має чіткого пояснення змісту безбар'єрного просторового середовища, але є дещо схожі поняття котрі тісно переплітаються, розглянемо їх детальніше [47].

На думку М. Бойко: «інклюзивне навчання – система освітніх послуг, гарантованих державою, що базується на принципах недискримінації, врахування багатоманітності людини, ефективного залучення та включення до освітнього процесу всіх його учасників» [5, с. 47].

Л. Будяк та А. Колупаєва трактують: «інклюзивне освітнє середовище як сукупність умов, способів і засобів їх реалізації для спільного навчання, виховання та розвитку здобувачів освіти з урахуванням їхніх потреб та можливостей; розумне пристосування – запровадження, якщо це потрібно в конкретному випадку, необхідних модифікацій і адаптацій з метою забезпечення реалізації особами з особливими освітніми потребами конституційного права на освіту нарівні з іншими особами» [8, с. 101].

А. Колупаєва, вважає, що «універсальний дизайн у сфері освіти – дизайн предметів, навколишнього середовища, освітніх програм та послуг, що забезпечує їх максимальну придатність для використання всіма особами без необхідної адаптації чи спеціального дизайну» [21, с. 72].

Іншими словами завдяки універсальному дизайну вдається створити чи

змінити компоненти будь-якого середовища, виробу, комунікації, інформаційних технологій чи послуг за для доступності всім та відповідності вимогам спільного користування.

Більшість європейських країн вже виробили свої стандарти доступності, взявши до уваги кращий практичний досвід створення універсального дизайну. Такий дизайн передбачає [30, с. 4]:

- гнучкість та простоту, тобто коли використовуючи пристрій, чи гоїдалку не потрібні додаткові знання про її використання, також її можна використовувати як діти з інклюзією так і звичайні діти

- рівноправність, тобто всі без винятку, не дивлячись на вік, рівень психофізичного розвитку використовували засоби на майданчику;

- сприйняття інформації та сигналів, зокрема людьми з проблемами слуху і зору чи людьми зі знизеним рівнем уваги, інтелектуальною недостатністю;

- толерантне поводження, тобто випадкова помилка чи ненавмисна дія не повинна створювати загрозу для відвідувачів фізкультурно-ігрового майданчика;

- мінімальність зусиль, тобто елемент чи пристрій безбар'єрного просторового середовища не повинен перевантажувати користувачів, або викликати мінімальну втому;

- доступність розмірів та простору, тобто діти з особливими потребами та звичайні діти не повинні заважати один одному, зони досяжності повинні бути зручні для всіх.

Універсальний дизайн, як правило, повинен розповсюджуватися на дитячі та навчальні заклади, спортивні споруди та інші приміщення.

Особливостями універсального дизайну закладів дошкільної освіти є використання можливостей середовища для оптимального задоволення освітніх та дозвіллевих потреб дитини чи молодої людини з обмеженими функціональними можливостями. Передусім, йдеться про створення

спеціально обладнаних кабінетів, бібліотек, обладнання пандусами сходинок тощо [21, с. 75].

Тільки провівши конкретні заходи можна досягти безпечність та доступність споруд для дітей з інклюзією. Тобто, фізкультурно-ігровий майданчик повинен бути пристосованим до потреб дітей з психофізіологічними проблемами, враховуючи вікові та індивідуальні особливості кожного майданчик повинен відповідати потребам будівельних норм.

Використовуючи універсальний дизайн під час створення фізкультурно-ігрового майданчика перш за все дотримуються ряду принципів [38, с. 16].

Погоджуючись з Ресурсним центром підтримки інклюзивної освіти можна стверджувати, що по-перше, «Рівність та доступність використання» має гарантувати рівність та доступність середовища для кожного, шляхом надання однакових засобів для всіх користувачів з метою уникнення уособлення окремих груп населення. Дизайн має бути легким у сприйнятті для людей з різним рівнем можливостей. Це проявляється через: відсутність сходів до будівлі; вхід з розсувними дверима в будівлі; інформація в доступних форматах; поручні різних рівнів; навчальні матеріали, які враховують можливості різних осіб з обмеженими функціональними можливостями титрування або переклад на жестову мову та ін.

По-друге, «Гнучкість використання» має забезпечити наявність широкого переліку індивідуальних налаштувань та відповідати різним потребам, уподобанням та можливостям користувачів. Ми можемо це зустріти: автобус з підіймачами або висувним пристроєм для заїзду; обладнання навчальних місць (стілці, столи, які регулюються за висотою), шкільних парт; різні варіанти входу – сходи, ескалатор, ліфт; ручка важільного типу на дверях.

По-третє, «Простота та інтуїтивність використання» – дизайну повинна бути притаманна простота та інтуїтивно зрозуміле використання продукту та

послуги дитині. Як використовувати продукт має бути зрозуміло будь-якій особі, незалежно від особистого досвіду, освіти, лінгвістичних навичок, віку, рівня концентрації уваги на цей момент. Це може проявлятися через: використання різних видів піктограм; проста та зрозуміла інструкція щодо користування приладом, іграшкою; великі літери у назвах та інструкції.

По-четверте, «Доступно викладена інформація» – дизайн має сприяти ефективному донесенню до користувача необхідної інформації, незалежно від його можливостей сприйняття або зовнішніх умов. Проектувальник та дизайнер повинні використовувати: контрастні кольори стін та підлоги в приміщенні; назви вулиць, подані великим шрифтом; доступна для сприйняття інформація на інформаційних табло, в оголошеннях, на рекламних щитах, на ігровому майданчику.

По-п'яте, «Терпимість до помилок». Дизайн має звести до мінімуму небезпеку для життя, можливість виникнення ризиків та негативних наслідків у разі випадкових або непередбачуваних дій користувачів. А саме: підсвічування сходів в місцях громадського користування; тротуарна плитка зі спеціальною тактильною поверхнею на перехресті; тактильна лінія яскравого жовтого кольору, щоб людина не оступилася в метро; неслизька підлога, що мінімізує ризик посковзнутися і впасти; неправильне використання предмету не виводить його одразу з ладу; кольорове маркування на майданчику.

По-шосте, «Малі фізичні зусилля» – дизайн має сприяти дієвому та зручному використанню послуги чи виробу з мінімальним рівнем стомлюваності. Він повинен бути розрахований на незначні фізичні зусилля, яких має докласти користувач. Тобто, двері, що легко відчиняються; вмикач на висоті, зручній для дитини.

Та останній принцип, «Наявність необхідного розміру, місця простору». Дизайн має враховувати наявність необхідного розміру і простору при підході, та різноманітних маніпуляціях, з огляду на антропометричні

характеристики, стан та мобільність користувача. Це проявляється у доступі до ігрового майданчика, широкий ліфт; широкі автоматичні розсувні двері для проїзду мами з дитячим візком або людини, яка пересувається в інвалідному візку; широкі турнікети в громадських місцях; достатньо простору в туалетній кабінці; достатньо простору в приміщеннях для дітей [52].

Відповідно методичному посібнику «Доступність до об'єктів житлового та громадського призначення для людей з інвалідністю» підготовленого Всеукраїнським громадським соціально-політичним об'єднанням «Національна Асамблея інвалідів України» надана методика проведення аудиту доступності об'єктів громадського призначення [50]. На основі цього було сформовано декілька ознак, що впливають на доступність на універсальність інфраструктури дітей з інклюзією. Серед них: доступність заїзду у приміщення чи на сходи, та відсутність порогів, та наявність широких коридорів і дверей, пандусів, безпроблемне пересування по прилеглий території, доступність до усіх поверхів у приміщеннях, наявність санітарно гігієнічних приміщень: душової, туалету.

Таким чином, доступність у безбар'єрному просторовому середовищі полягає у вільному пересуванні у старших дошкільників просторі, не розділяючи фізкультурно-ігровий майданчик на дітей з інклюзією та звичайних, а користування спільно гойдалками та пристроями.

1.2 Аналіз нормативно-правових актів в рамках міжнародних вимог та зобов'язань України щодо запровадження безбар'єрності оточуючого середовища

На даному етапі державотворення Україна у правовому полі намагається сформувавши законодавчу базу згідно міжнародним стандартам.

Так до прикладу, стаття 24 Конвенції ООН про права людей з інвалідністю, визначає обов'язок держави щодо реалізації інклюзивної моделі освіти.

Так згідно Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю, від 13.12.2006 (ратифікована Верховною Радою України 16.12. 2009 з набуттям чинності з 06.03.2010), а саме ст. 9 Конвенції вимагається від держав-учасниць вжиття належних заходів для забезпечення особам з інвалідністю доступу нарівні з іншими до фізичного оточення, до транспорту, до інформації та зв'язку, зокрема інформаційно-комунікаційних технологій і систем, а також до інших об'єктів і послуг, відкритих або таких, що надаються населенню, як у міських, так і в сільських районах [34].

Також до міжнародних зобов'язань можна віднести Регламент ЄС № 305/2011 Європейського Парламенту та Ради, від 9 березня 2011 р.

Аналог Регламенту на національному рівні, який набуде чинності після прийняття ВРУ проекту ЗУ «Про основні вимоги до будівель та споруд, а також умови для розміщення на ринку будівельних виробів» (реєстр. № 7151 від 02.10.2017) [48]. В ч.2 ст.19 цього законопроекту передбачено, що «Споруди повинні бути запроектовані і побудовані таким чином, щоб забезпечити їх доступність і можливість користування ними для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення». Термін «споруда» включає в себе як «будівлі», так і «будинки», тобто вимоги доступності стосуються як безпосередньо об'єктів, так і оточуючого середовища.

Аналізуючи українські Закони та нормативно-правові акти слід звернути увагу перш за все на Закон України «Про освіту» [47], в якому визначено значення термінів, щодо особливостей освітнього середовища та умов для якісного навчання дітей з особливими освітніми потребами, в тому

числі: «інклюзивне навчання», «інклюзивне освітнє середовище», «розумне пристосування», «універсальний дизайн у сфері освіти».

Законом України «Про освіту» (ст. 1, 19, 20) передбачено, що засади державної політики у сфері освіти та принципи освітньої діяльності серед інших включають:

- забезпечення рівного доступу до освіти без дискримінації за будь-якими ознаками, у тому числі за ознакою інвалідності;
- розвиток інклюзивного освітнього середовища, в тому числі у закладах дошкільної освіти, найбільш доступних і наближених до місця проживання осіб з особливими освітніми потребами;
- забезпечення універсального дизайну та розумного пристосування;
- доступність для кожного громадянина всіх форм і типів освітніх послуг, що надаються державою [47].

Забезпечення територіальної доступності закладів дошкільної освіти покладається на органи місцевого самоврядування. За рахунок коштів освітніх субвенцій, державного та місцевого бюджету здійснюються утримання закладів дошкільної освіти в яких також навчаються і виховуються дошкільники із інклюзією.

В разі необхідності підвезення до закладу освіти і у зворотному напрямку забезпечується за кошти місцевих бюджетів, у тому числі із забезпеченням доступності відповідного транспорту для осіб з порушенням зору, слуху, опорно-рухового апарату та інших мало мобільних груп населення. Законом також передбачається, що заклади освіти за потреби утворюють інклюзивні та/або спеціальні групи і класи для навчання осіб з особливими освітніми потребами. В таких закладах створюють умови для навчання осіб з особливими освітніми потребами відповідно до індивідуальної програми розвитку та з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей. Законом визначено, що будівлі, споруди і

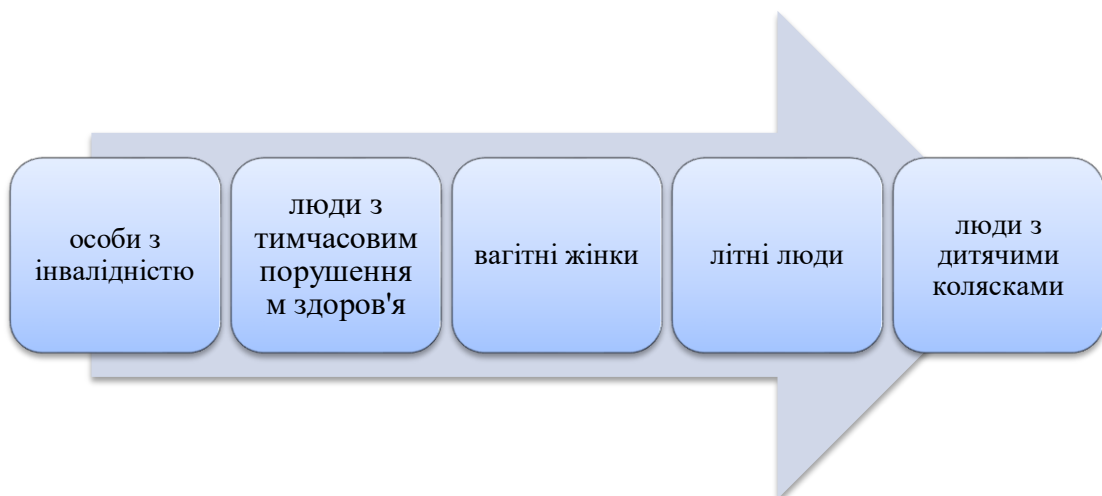
приміщення закладів освіти повинні відповідати вимогам доступності згідно з державними будівельними нормами і стандартам.

При цьому освітній заклад повинен буде готовий до дообладнання і створення, в разі необхідності, спеціального підрозділу для осіб з особливими освітніми потребами. Ліцензовані заклади освіти зобов'язує забезпечувати на їх веб-сайтах відкритий доступ до інформації про умови доступності закладу освіти для навчання осіб з особливими освітніми потребами.

Вагомим є у створенні безбар'єрного оточуючого середовища Будівельні норми (ДБН) і державні стандарти (ДСТУ) [41]. Відповідно до офіційного визначення, яке міститься у Державних будівельних нормах України «Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення» (ДБН В.2.2-40:2018), «маломобільні групи населення» (МГН) – це люди, що відчують труднощі при самостійному пересуванні, одержанні послуги, необхідної інформації або при орієнтуванні в просторі».

Таким чином, до даної категорії відноситься доволі велика частка населення, яка за даними з різних джерел вона складає від 30 до 50% всього населення.

До маломобільних груп населення належать:

Серед основних спільних ознак маломобільних груп населення можна назвати:

1) Труднощі при переміщені, тобто більшість таких дітей мають порушення зору та слуху, опорно-рухового апарату. Не зручності також відчують вагітні жінки з малими дітьми. Погане самопочуття, хворобливий стан може призвести до неувважності.

2) Необхідність соціальної підтримки. Це полягає у тому, що дана категорія населення відчують труднощі в усьому та постійні незручності, що призводить до залежності від сторонньої допомоги чи інших людей. Тому необхідно організувати умови так, щоб забезпечити незалежне користування всім як для звичайних людей.

3) Підвищений ризик дискримінації. Через непристосованість середовища, малодосвідченість населення, нетерпимість, люди з інклюзією часто стикаються із труднощами дискримінацією [41].

Обмеження мобільності маломобільних груп населення або функціональні обмеження можуть бути пов'язані з фізичними особливостями людини – інвалідністю, дитячим чи літнім віком, а можуть бути пов'язані з тимчасовими станами – вагітність, стрес, хвороба, травма.

Тобто, можуть бути постійними (які не змінюватимуться з часом) або тимчасовими (наприклад, дитина, яка захворіла через певний час одужає). ДБН і ДСТУ обов'язкові для виконання та дозволяють на сучасному рівні реалізувати безбар'єрне середовище в закладах освіти при розробленні проектно-кошторисної документації та подальшому будівництві, реконструкції, капітальному ремонті або технічному переоснащенні об'єкту архітектури.

Згідно Закону України «Про технічні регламенти та оцінку відповідності» визначено, що є обов'язковість відповідності введеної в обіг, наданої на ринку або введеної в експлуатацію в Україні продукції вимогам усіх чинних технічних регламентів, які застосовуються до такої продукції.

[49]. Незабезпеченість доступності закладів освіти всіх рівнів буде розцінюватись як порушення обов'язкових регламентних вимог і небезпека для споживачів послуг, що надаються цими закладами буде порушено.

У Законі України «Про архітектурну діяльність» визначено, що замовнику дозволено для конкретного об'єкта визначити в завданні на проектування планувальні, архітектурні, інженерні і технологічні рішення та властивості об'єкта архітектури. Не допускає в завданні на проектування вимоги, що суперечать вимогам законодавства України, затвердженій містобудівній документації, державним нормам, стандартам і правилам [40].

Не менш важливим є Закон України «Про будівельні норми», що містить обов'язкові вимоги для всіх суб'єктів господарювання незалежно від форми власності, які провадять будівельну, містобудівну, архітектурну діяльність та забезпечують виготовлення продукції будівельного призначення [41].

У нормативному акті «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 року №1185» наведено основні вимоги щодо забезпечення доступності в закладах дошкільної і загальної середньої освіти. Ліцензійні вимоги передбачають обов'язковість комплексної доступності як будівлі, її приміщень, так і прилеглої території. Запроваджуються контроль термінів звітування і вимоги щодо доступності до навчальних приміщень для маломобільних груп населення [42].

Натомість у Постанові Кабінету міністрів України «Про затвердження Технічного регламенту будівельних виробів, будівель і споруд» визначено в якості обов'язкових для виконання основних вимог, що передбачать, серед інших, вимоги пожежної безпеки, безпеки життя і здоров'я людини та захисту навколишнього природного середовища, безпеки експлуатації [45].

У Наказі Міністерства Охорони Здоров'я України «Про затвердження Санітарного регламенту для дошкільних навчальних закладів»

актуалізуються деякі вимоги будівельних, санітарних норм, що сприяють забезпеченню сучасного рівня санітарно-гігієнічного закладу освіти [44].

Згідно даного Наказу пісочники на ігрових майданчиках повинні бути огороженні, а вночі вони повинні бути зачинені, пісок необхідно перекопувати та чистити, змінювати не менше рази на рік.

Вагомим є також «Порядком організації» інклюзивного навчання у закладах дошкільної освіти, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 15 серпня 2011 р. № 872, визначає вимоги до організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах з метою реалізації права дітей з особливими освітніми потребами на освіту за місцем проживання, їх соціалізації та інтеграції в суспільство, залучення батьків до участі у навчально-виховному процесі [43]. У постанові вказано необхідність забезпечити безперешкодний доступ до приміщень та будівель закладу денної освіти в яких навчаються діти з порушеннями психо-фізичного розвитку, опорно-рухового апарату, порушеннями зору. Пріоритетним також визначено забезпечити навчально-методичними і наочно-дидактичними посібниками та технічними засобами навчання таких дітей, та заклади.

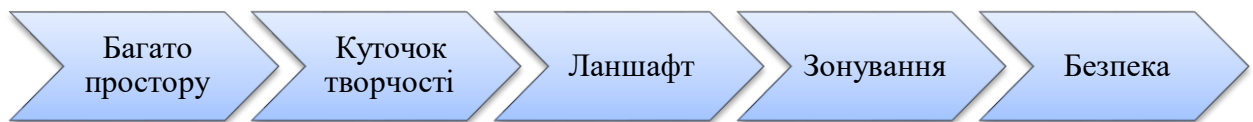
Таким чином, нормативно-правова база України спираючись на міжнародні вимоги та регламент намагається вдосконалити та збагатити правову базу тим самим підкріплюючи права дітей дошкільного віку на безбар'єрність оточуючого середовища.

1.3 Особливості організації безбар'єрного просторового середовища фізкультурно-ігрового майданчика для дітей старшої групи

Розваги на фізкультурно-ігровому майданчику для дітей старшого дошкільного віку дозволяє формувати самостійність, розвиватись фізично,

налагоджувати взаємовідносини з однолітками. Адже, для дітей які мають психо-фізіологічні труднощі досить важко адаптуватись у соціум та почувати себе впевнено та щасливо. Тому можна стверджувати, що пріоритетним завданням денних навчальних закладів є популяризація фізкультурно-ігрових майданчиків, що сприятиме залученню всіх дітей не зважаючи на їх розвиток та вік до спільних розваг.

Ігрові майданчики є дуже важливим у розвитку дітей з інклюзією. Інклюзивний фізкультурно-ігровий майданчик нового покоління, має бути оснащений не лише комплексами і гойдалками, а і має бути оформлений за важливими принципами [29, с. 13]:

По-перше, наявність простору на майданчику – важлива складова гри про яку часто забувають проектувальники. Простір спонукає дітей до руху, стрибання, ковзання та інших активних занять. По-друге, необхідний куточок творчості, адже кожен з нас прагне до самореалізації. Творчий простір допоможе крім фізичних якостей розвинути креативність у дитині. Наявність пісочниці чи інших креативних приладів просто повинна бути частиною інклюзивного простору. По-третє, ландшафт, квітові клумби та озеленяв майданчику сприяють розвитку як естетичного так і пізнавального для дітей, адже граючись вони можуть дізнатись багато цікавого про різновиди квітів, їх догляд, запах, колір. По-четверте, зонування. Ефективним є зонування фізкультурно-ігрового майданчику за віком, щоб об'єднуючись вони могли спільно гратись та розвиватись. До прикладу, на такому майданчику можуть бути не тільки діти але й вихователі і батьки та інший педагогічний склад. Останнє та найголовне є безпека. Оформлюючи ігрові майданчики,

необхідно пам'ятати, що місце для дітей в першу чергу має бути безпечним. Тому потрібно обирати комплекси з надійних не шкідливих матеріалів [51, с. 13].

Отже, доступний дитячий майданчик – це територія, де створено безперешкодний архітектурний доступ для користувачів з різними здібностями та можливостями та надано вичерпний спектр ігрових можливостей.

В процесі діяльності на ігровому фізкультурно - ігровому майданчику для дітей старшої групи можна проводити розвиваючі ігри: Карусель дитяча Вема Кідс; Гойдалка «Блюдце»; Пісочниці дворівневі; Гойдалка-балансир; Корзина для кидків м'яча [28, с. 3].

Їх використання є достатньо ефективним адже вони розвивають сенсорні відчуття, психомоторику, спритність, координацію рухів, та є гарним місцем для проведення часу з однолітками.

В процесі організації безбар'єрного середовища на фізкультурно - ігровому майданчику для дітей з інвалідністю вихователь повинен використовувати тільки безпечний ігровий майданчик надворі, де розміщені низькі гойдалки, інше обладнання для рухових видів діяльності, яке відповідає віку дітей. Нерідко діти у старшому дошкільному віці змушені гратися на майданчиках, обладнання яких пристосоване для дітей іншого віку, а тому може бути небезпечним для малюків. Обладнання, призначене для дітей старшого дошкільного віку, має бути безпечним і водночас містити певні виклики, маленькі «безпечні перешкоди». Долаючи ці виклики, діти розвивають навички [29, с. 11].

В процесі гри на фізкультурно-ігровому майданчику старші дошкільники можуть змінити організм та знизити рівень стресу, покращити фізичний стан здоров'я. Діти з інклюзією граючись з однолітками вчаться експериментувати, відпрацьовувати навички, виконувати вправи, творити.

Така взаємодія сприяє підвищенню довіри серед однолітків та покращенню спілкування, розвивають толерантність та терпимість.

Таким чином, інклюзивне навчання складається із комплексу та системно організованого процесу. Спільні ігри на фізкультурно-ігровому майданчику сприяють подоланню девіацій у поведінці старших дошкільників, сприяє соціалізації учнів, вимагаючи від методистів та педагогів поглиблене вивчення соціально-побутової адаптованості дітей з інлюзією.

1.4 Компетентність вихователя як чинник ефективної організації безбар'єрного просторового середовища фізкультурно-ігрового майданчика для дітей старшої групи

Для ефективної організації безбар'єрного просторового середовища фізкультурно - ігрового майданчика для дітей старшої групи вихователю необхідно мати комплекс розвинених компетентностей в процесі співпраці не тільки з дошкільниками, але й з батьками, педагогічним колективом навчально-виховного закладу.

Спираючись на Базовий компонент дошкільної освіти 2021 можна звернути увагу, що: «компетентність – це динамічна комбінація знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність» [33, с. 36].

Цікавою є думка І. Кузової, що розглядає вихователя закладу дошкільної освіти, як носія чотирьох типів професійних компетенцій, що становлять ядро професійної кваліфікації, а саме:

1) гностична компетенція (полягає у тому, що вихователь обізнаний з нормативно-правовою базою щодо інклюзивної освіти, а також психологічними теоріями розвитку дошкільників із різним рівнем психофізичного розвитку та основами корекційної педагогіки й спеціальної психології);

2) діяльнісна компетенція передбачає визначення вихователем:

а) особливостей дошкільників із психофізичними порушеннями та складання адаптованої освітньої програми;

б) педагогічних засобів досягнення освітніх цілей та завдань відповідно до специфіки розвитку вихованців;

в) предметно-розвивального середовища, на базі якого відбуватиметься вирішення освітніх завдань з урахуванням рівня психофізичного розвитку кожного дошкільника;

3) комунікативна компетенція, яка передбачає:

а) здатність працювати в міждисциплінарній команді фахівців для вирішення завдань у галузі психолого-педагогічної діяльності з метою формування позитивних міжособистісних стосунків, психологічного клімату та організаційної культури у закладі дошкільної освіти;

б) уміння організувати міжособистісні контакти, спілкування та спільну діяльність дітей та дорослих;

в) здатність до побудови соціальної взаємодії за принципом толерантності;

г) уміння допомогти дошкільникам у новій ситуації, у розв'язанні конфліктів;

д) здатність організувати конструктивну взаємодію з батьками на основі партнерських стосунків з метою забезпечення оптимальної підтримки для задоволення потреб вихованців у процесі навчання та розвитку;

4) професійний розвиток [27, с. 79].

Г. Косарева вважає, що підготовка вихователів до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами повинна носити цільовий характер і включати в обов'язковому порядку основи таких предметів: корекційної педагогіки, інклюзивної освіти, психології дітей з психофізичними вадами, генетики, медичних знань, клініки дитячих захворювань, анатомії, фізіології, патології дітей і підлітків, безпеки життя дітей, методик викладання дисциплін, методик виховної роботи з дітьми тощо. Науковка також вважає, що для успішного входження в суспільство дітей з особливими освітніми потребами необхідна організація їх навчання і виховання в інтегрованих умовах, що забезпечить соціальний, емоційний та когнітивний розвиток кожної дитини з особливостями психофізичного розвитку з тим, щоб вона відчувала себе повноцінним учасником соціального життя [25, с. 332].

Вихователі, які працюють з дітьми з особливими освітніми потребами, повинні одержувати консультативну, навчально-методичну підтримку від освітньо-психологічних служб, а також від ресурсних центрів, якими є спеціальні заклади.

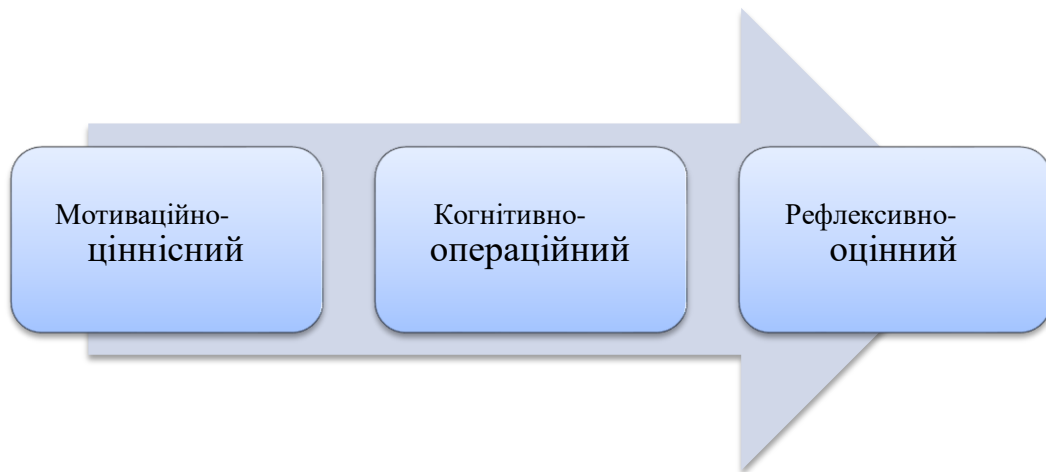
Щоб навчання в інтегрованих (або інклюзивних) групах дошкільного закладу відбувалося успішно, М. Байко вважає, за необхідним вихователю оволодіти знаннями і навичками роботи з такими дітьми, а саме:

- здійснювати ефективну комплексну психолого-педагогічну діагностику дітей з особливими освітніми потребами;
- мати уявлення про основні види порушень психічного та фізичного розвитку дитини;
- визначити та оцінити психологічні особливості дитини, прогнозувати оптимальний рівень особистісного її розвитку;
- створювати доброзичливу психологічну атмосферу на занятті;
- вивчати стан уваги, пам'яті, втомлюваності кожної дитини;
- враховувати стан слуху, зору, загальної та дрібної моторики дитини;

- навчатися спостерігати за дитиною та оцінювати її розвиток під час занять, прогулянок, ігор;
- враховувати динаміку втомлюваності дитини на занятті;
- створювати ситуації успіху для кожної дитини;
- поєднувати різні методи корекції на одному занятті;
- додержуватися принципу системності в корекційній роботі;
- формувати у дитини досвід стосунків у соціумі;
- забезпечити умови для закріплення досягнень дитини і транслявання їх у реальне життя;
- створити умови для оволодіння навичками ефективною та оптимальною для дитини психічної діяльності і поведінки в колективі, які сприятимуть вирішенню існуючих психологічних проблем та гармонізації її особистісного розвитку [5, с. 101].

Особливе значення в структурі інклюзивної компетентності майбутнього фахівця дошкільного закладу у сучасних умовах набуває об'єднання фундаментальної дошкільної освіти й глибокого, міцного засвоєння наукових основ професійної діяльності з практичним оволодінням нею на основі формування у майбутніх вихователів практичних умінь та навичок.

Спираючись на вищенаведену структуру інклюзивної компетентності майбутнього вихователя дошкільної освіти, ми виділяємо наступні компоненти:

Розглянемо їх детальніше, мотиваційно-ціннісний компонент виокремлює наявність ціннісного ставлення до професійної діяльності в умовах інклюзивного навчання, сформованість відповідних якостей особистості інклюзивного вчителя. Натомість когнітивно-операційний компонент вказує на наявність інклюзивно необхідних знань та вмінь, а також способів їхнього вдосконалення та оновлення. Останній та не менш важливий, рефлексивно-оцінний компонент котрий впливає на здатність до саморефлексії та самоуправління.

Результат сформованості кожного компоненту – це розвиток ціннісно смислових орієнтацій, знань, умінь, навичок, якостей вихователя, а результатом сформованості всіх компонентів є здатність майбутнього вихователя дошкільного закладу здійснювати професійну інклюзивну діяльність.

Тим не менш Л. Будяк вважає, що для ефективної організації безбар'єрного просторового середовища фізкультурно - ігрового майданчика для дошкільників робота з сім'ями має будуватися на таких принципах:

Отже, принцип партнерство з батьками передбачає, сприйняття батьків педагогом не як об'єкт свого впливу, а як рівноправних партнерів у вихованні дитини, проведенні з нею корекційної роботи. Завдячуючи даному принципу можна подолати бар'єр між учасниками освітнього процесу, адже у батьків часто виникає недовіра до спеціалістів закладу денної освіти. Наступний принцип полягає у правильній та ефективній організації корекційно-педагогічного процесу. Тобто, педагогічний колектив повинен співпрацювати із сім'ями в яких є діти з інклюзією, практичними психологами, дефектологами, лікарями та вихователями. Інколи навіть залучають психолого-медико-педагогічні консультації чи дитячу поліклініку. Тільки використовуючи комплексний підхід можна подолати проблеми, що виникають у сім'ях з дітьми котрі мають психо-фізіологічні труднощі. Потрете, єдність діагностики і корекції, означає те, що спеціалісти дошкільного закладу мають продовжити обстеження дитини, визначити шляхи корекційної роботи з дитиною, по можливості навіть сформувати індивідуальну програму.

Наступний принцип позитивна характеристика дитини. Тобто, педагогічний колектив закладу денної освіти повинен концентрувати увагу батьків на перспектив розвитку дітей з інклюзією, на позитивну динаміку, морально підтримуючи батьків, підштовхуючи до створення колективно організованої діяльності їх дітей, формуючи адекватні стосунки між батьками та дітьми. Не менш важливим є принцип урахування стану, думки, досвіду батьків – під час вибору змісту, форм і методів роботи з сім'ями педагог враховує низку обставин. До них можна віднести: моральний, психічний та фізичний стан батьків, їх можливості, взаємовідносини у сім'ї, визнання та розуміння батьками проблеми інклюзії у їх дитини. Останнім є принцип поваги до батьків, тобто вихователь повинен розуміти їх моральний стан, підтримувати їх, радити та консультувати їх, але в жодному разі вихователь не має права дорікати батькам чи здійснювати настанови, не зберігати сімейні таємниці [7, с. 38].

Для ефективної організації безбар'єрного просторового середовища фізкультурно - ігрового майданчика для дітей старшої групи вихователі співпрацюють із батьками, та в процесі співпраці повинні ставити перед собою наступні завдання: створювати умови для участі як батьків так і дітей, проводити консультування та інформування батьків щодо розвитку та можливостей їх дитини, сприяти адекватному формуванню сприятливих взаємостосунків між батьками та дітьми, навчити дорослих створювати сприятливу, комфортну атмосферу вдома, вміти організовувати ігрову та навчальну діяльність дітей вдома, сприяти підвищенню рівня психічного здоров'я батьків [10, с. 104].

Таким чином, вихователь організовуючи безбар'єрне просторове середовище фізкультурно - ігрового майданчика для дітей старшої групи повинен вміти розвивати зорово-моторну координацію, узгодженість рухів та очей, удосконалювати вміння дітей порівнювати предмети, знати їх форму, колір, властивості, розмір. Діти повинні удосконалювати просторі навички та

часові орієнтації, тим самим самостійно встановлюючи причино-наслідкові зв'язки для їх віку. У ЗДО діти з інклюзією повинні розвивати фонетичний аналіз та фонетичне сприйняття, слухову увагу. Не менш важливим є розвиток артикуляційного апарату, дати повинні самостійно висловлюватись, переказувати оповідання та казки, пояснювати явища, процеси, властивості. Педагогічний колектив у ЗДО повинен формувати позитивне ставлення до фізкультурно-ігрової діяльності серед дітей з інклюзією, розвивати вміння створюючи задум гри та визначати шляхи його реалізації, розвивати продуктивні види діяльності. Діти навчаючись у ЗДО повинні формувати навички дружелюбності, товарищкості, бажання зрозуміти іншу людину, проявити турботу, взаємодію, а вихователь повинен сприяти цьому виховуючи у дітей самостійність та прояв ініціативи.

Висновки до розділу 1

Таким чином, основною особливістю навчання дітей дошкільного віку з обмеженими можливостями є створення безбар'єрного фізичного і психологічного середовища освітнього закладу, спеціальні умови для навчання та виховання дітей, що передбачають також наявність реальних умов для їх соціалізації, соціальної адаптації та інтеграції. Основною метою є забезпечити доступність ресурсів освітнього середовища (дидактичних, методичних) для усіх дітей.

За для розвитку дітей з інклюзією вихователі повинні враховувати ряд особливостей, як індивідуальних так і групових.

На сьогодні є актуальною проблема навчання та виховання дітей з особливими потребами. Дотримання в закладах денної освіти інклюзивного принципу навчання сприяє реалізації загальних принципів гуманізму, демократії, індивідуального підходу, справедливості.

Справжня інтеграція та інклюзія в дошкільному освітньому просторі залежить передусім від рівня кваліфікованості педагогічного колективу закладу денної освіти. Через, що особливого значення набуває проблема розвитку компетентності вихователів у роботі із дітьми з інклюзією та їх батьками. Адже, без таких знань, умінь та навичок перебування старшого дошкільника у ЗДО стає формальним та стихійним, не маючи жодної користі для дитини.

Вихователь котрий працює в інклюзивних закладах освіти повинен окрім загально прийнятих для всіх педагогів мати ще й спеціальні компетентності роботи з дітьми, батьками та педагогічним колективом.

Отже, вихователь організовуючи безбар'єрне просторове середовище фізкультурно - ігрового майданчика для дітей старшої групи повинен продовжувати формувати позитивне емоційне ставлення до ігрової

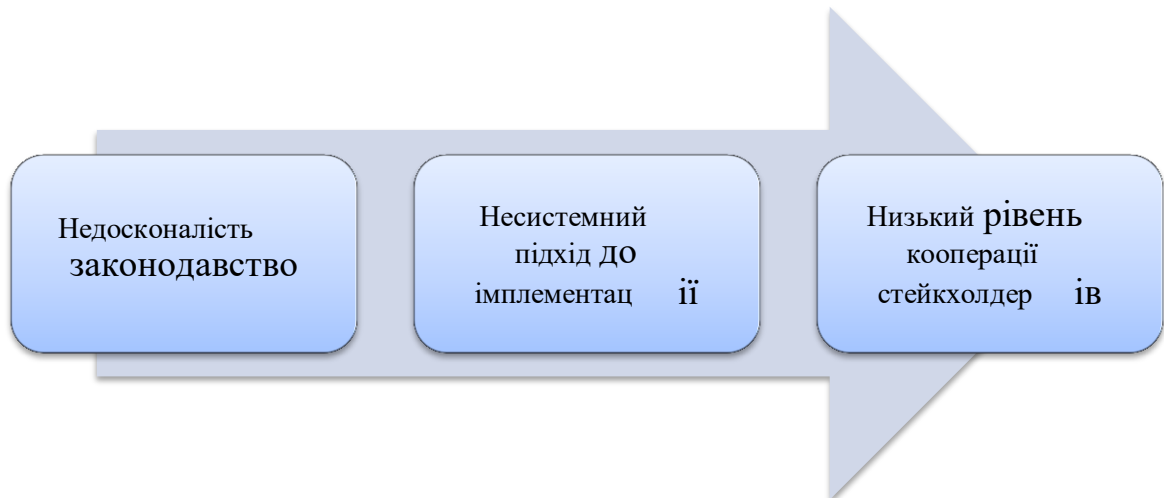
діяльності у дітей. Розвивати уміння формулювати план- задум сюжетно- рольової гри і реалізовувати його, використовув предмети-замінники, вміти використовувати ефективні вправи на ігровому майданчику для розвитку дрібної моторики, опорно-рухового апарату.

РОЗДІЛ 2

ПРАКТИЧНЕ ВИЗНАЧЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ БЕЗБАР'ЄРНОГО ПРОСТОРОВОГО СЕРЕДОВИЩА ФІЗКУЛЬТУРНО-ІГРОВОГО МАЙДАНЧИКА ДЛЯ ДІТЕЙ СТАРШОЇ ГРУПИ

2.1 Проблеми запровадження безбар'єрного просторового середовища фізкультурно - ігрового майданчика для дітей старшої групи

На сьогодні існує чимало не висвітлених та актуальних проблем запровадження безбар'єрного просторового середовища фізкультурно - ігрового майданчика для дітей старшої групи, насамперед:

Наразі законодавство не покриває усі групи населення, що можуть зіштовхуватись з нерівністю. Наприклад, законодавство не покриває сферу безбар'єрності для молоді та батьків з дітьми до 6 років. Але рішенням для вирішення цього процесу є публічне обговорення необхідних змін та їх імплементація через нормативно-правові акти [7, с. 59].

Не розроблено цілісного механізму імплементації політики на місцях – пріоритетів політики та конкретних дій для її реалізації. Заходи для

безбар'єрності є спорадичними і неузгодженими між собою. Тому для вирішення даної проблеми необхідно створити стратегії забезпечення безбар'єрності в Україні та розробити узгоджений план дій, програм для реалізації державної політики.

Координація між інституціями різного рівня є неузгодженою, в результаті чого важко досягнути синергії політики, проєктів громадянського суспільства та приватних проєктів у сфері безбар'єрності. Тому для реалізації вирішення даної проблеми потрібно залучити актуальних стейкхолдерів до розробки стратегії, а також до реалізації політики з безбар'єрності.

Таким чином, на сьогодні існує слабка інклюзивна інфраструктура із забезпечення дозвілля всіх груп населення (мала кількість спеціалізованих закладів для реалізації дозвілля громадян з інвалідністю. Крім того, недостатня кількість дитячих майданчиків, ігрових кімнат та ін. для маленьких дітей).

На думку А. Колупаєва існує декілька проблем безбар'єрності в ЗДО, насамперед:

- соціальна, що полягає у забезпеченні гідних умов участі окремих людей та суспільних груп у житті населення, реалізація можливостей для їх участі в процесі розвитку культури, забезпечення дозвілля та середовища для самовираження;

- освітня, котра спрямована на створення рівних можливостей та вільного доступу до освіти, включаючи освіту протягом життя, а також перенавчання та опанування додатковими навичками;

- економічна, полягає у забезпеченні умов та можливостей для фінансування та підтримки безбар'єрності;

- цифрова, полягає у забезпеченні якісної цифрової інфраструктури та високого рівня цифрових навичок для кращого доступу до державних та

соціальних послуг онлайн для всіх суспільних груп, включаючи літніх людей, осіб з інвалідністю та ін.

- фізична, проявляється у створенні середовища, де громадський простір є фізично доступним для всіх, включаючи людей з обмеженою мобільністю, шляхом упровадження принципів універсального дизайну [8, с. 101].

О. Ілішова виокремлює дещо іншу групу проблем безбар'єрності у ЗДО:

- низький рівень забезпеченості інклюзивно ресурсних центрів;
- недостатня кваліфікація педагогічного складу;
- низький рівень забезпеченості закладів матеріально-технічною базою;
- низький рівень доступності навчальних програм [19, с. 125].

На сьогоднішньому етапі в Україні існує чимало проблем пов'язаних з вільним пересуванням, довкіллям, фізичним та психічним розвитком для дітей які мають інклюзію, тому вони так потребують безбар'єрного доступу до фізичних та ігрових майданчиків.

Нагальним є вільний доступ до інфраструктурних об'єктів, в тому числі і закладів денної освіти. Тому головною аудиторією державної стратегії безперешкодного життєвого середовища є маломобільні групи та родини з дітьми до 6 років, діти та дорослі з інвалідністю, які потребують запровадження універсального дизайну та доступності у транспорті, вуличної та соціальної інфраструктури.

Тому комплексні підходи, інтегровані програми в організації життєвого простору, впровадженні системних рішень для поступового зняття проблем доступу, ліпшої інтегрованості до суспільно-економічного життя представників різних груп громадян у зарубіжних країнах відкривають для України можливості для наслідування й адаптації кращого зарубіжного досвіду в українських реаліях. Зокрема й щодо розширення системного

бачення проблем, попередження викликів у різних сферах. Формування та імплементація таких комплексних заходів потребує інклюзивного діалогу з представниками цільових аудиторій, залучення організацій громадянського суспільства, співпраці, партнерства держави з організаціями, ініціативами, які опікуються конкретними сферами розвитку (приміром, освіта впродовж життя, програми соціальної інтеграції тощо) [25, с. 334].

Таким чином, головною причиною неготовності дошкільних закладів до інтегрованого навчання, на думку більшості педагогів, є відсутність архітектурних умов, технічних засобів, відповідних фахівців. Для дітей з особливими освітніми потребами мають бути створені такі основні умови: кваліфіковані та спеціально підготовлені педагоги, логопеди; адаптовані освітні програми, котрі сформовані батьками та педагогами; удосконалене нормативно-правове законодавство та фінансове забезпечення ЗДО; наявність необхідного роздаткового матеріалу для ігор та занять; матеріально-технічне оснащення для створення безбар'єрного середовища.

2.2 Методичні вказівки для вихователів ЗДО щодо запровадження безбар'єрного просторового середовища фізкультурно - ігрового майданчика

Нові виклики перед органами державного управління та місцевим самоврядуванням, підприємствами та організаціями зумовлені впровадженням безбар'єрного просторового середовища фізкультурно - ігрового майданчика для дітей з інклюзією. Держава повинна забезпечити можливість для реалізації дошкільників з особливими потребами, за для подальшої їх успішної реалізації в суспільстві.

Для вирішення проблеми безбар'єрного просторового середовища фізкультурно - ігрового майданчика є:

- вміння педагогів та вихователів правильно працювати з усіма дітьми;
- забезпечення для виконання своїх функціональних обов'язків інклюзивно ресурсних центрів;
- заклади повинні бути повністю забезпечені потрібною матеріальною-технічною базою для надання освітніх послуг всім дітям без виключень;
- заклади проінформовані про особливі потреби кожної народженої дитини в своєму регіоні для планування вчасного забезпечення цих потреб;
- всі навчальні та розвиткові програми є адаптованими під різні потреби дітей;
- розвинені цифрові компетенції на всіх етапах навчання [10, с. 106].

Першим та головним в якості методичних вказівок для вихователів ЗДО щодо запровадження безбар'єрного просторового середовища фізкультурно - ігрового майданчика є питання безпеки. Адже безпека має бути найвищим пріоритетом у процесі планування та створення дитячого ігрового майданчика. Необхідно мінімізувати ризики травмування дітей чи дорослих. Елементи конструкцій слід спроектувати окремо задля уникнення «дрібного» травмування – подряпин, порізів та інших неприємностей. Для цього на окремих етапах будівництва майданчика за його спорудженням має наглядати безпосередньо автор проєкту.

Спираючись на Наказ Міністерства Освіти та Науки №414, необхідним є [46]:

- використання гімнастичної стінки з причіпним обладнанням для організації оздоровчих заходів: призначення – забезпечення загального фізичного розвитку, підвищення спритності та витривалості, фізичної та емоційної розрядки; вимоги: конструкція, виготовлена з деревини, ретельно відшліфована та покрита лаком для меблів; конструкція, виготовлена з металу, покрита емаллю; причіпне обладнання: канат для лазіння; сходи

мотузкові з дерев'яними перекладинами; перекладина; трапеція гімнастична; кільця гімнастичні.

– гімнастична лава для виконання фізичних вправ у приміщенні: призначення – забезпечення виконання фізичних вправ; вимоги: дошки з'єднані між собою трьома опорами з дерева або металу, покриті відповідно лаком для меблів або емаллю.

– гімнастичний мат для безпечного виконання фізичних вправ: призначення – забезпечення виконання фізичних вправ; вимоги: покриття обладнання на основі ПВХ-полотна з двох шарів полімеру і спеціалізованої армованої сітки; чохол виготовлений з водовідштовхувального матеріалу високої якості, що має стійкість до прямих сонячних променів, стійкий до різких термічних перепадів.

– гімнастичний джгут для підготовки до виконання вправ: призначення – забезпечення проведення розминки всіх груп м'язів, забезпечується проведення фізичних тренувань, для розтяжки;

– гімнастичні кільця підвісні для виконання вправ: призначення – забезпечення тренування м'язів рук та живота; вимоги: конструкція передбачає закріплення кількох кілець на підвісних тросах;

– дошка Євмінова для профілактики та лікування захворювань опорно-рухового апарату: призначення – забезпечення виконання вправ у різних вихідних положеннях на заняттях з ЛФК; вимоги: можливість трансформації вертикального положення площини (кут 90°) в похиле положення до підлоги (кути нахилу – до 8°); забезпечення виконання вправи в положенні лежачи на спині, животі; можливість трансформації вертикального положення площини (кут 90°) в похиле положення до стіни (кути нахилу – від 5° до 15°), лише з петлею Гліссона; розміри виготовленої з дерева дошки: довжина – до 2500 мм, ширина – 30 мм; наявні пристосування для кріплення до стіни - канат, пристосування для виконання вправ;

– м'яч ортопедичний для лікувальної та спортивної гімнастики: призначення – забезпечення розвитку координації руху; вимоги: м'яч гумовий з шипованою поверхнею; наявність масажного точкового ефекту; забезпечення покращення кровообігу, загального розвитку, зміцнення м'язів спини.

Плануючи фізкультурно-оздоровчий майданчик необхідно враховувати вік та індивідуальні можливості дітей. Зазвичай загальнодоступні майданчики від 2 до 12 років. Але старші дошкільники все ж таки мають свої фізичні та розумові особливості порівнюючи із дітьми молодшого шкільного віку, соціальні навички, розвиток здібностей в них дещо інший. Тому можна стверджувати, що старші дошкільники не можуть бути у безпеці на майданчику для дітей старшого віку. Тому так необхідно враховувати вік, особливості користувачів та їх антропометричні характеристики [30, с. 4].

Утримання в належному стані та постійне обслуговування необхідне впродовж всього часу експлуатації дитячих фізкультурно-ігрових майданчиків. Тому так необхідно проводити комплексні консультації людей з інклюзією, профілактично обслуговувати елементи конструкцій відносно робочого стану. Ефективним у цьому буде розробити комплекс утримання дитячого майданчика. Тому, що обладнання потребує регламентних робіт та перевірки на зносостійкість та якість конструкції за для унеможливлення травматизму в подальшому [35, с. 2].

Беручи до уваги міжнародні стандарти, та вітчизняні нормативно-правові акти можна стверджувати, що діти старшого дошкільного віку мають ті ж самі права як і звичайні діти, а тому мають такі ж права на дозвілля та фізичний розвиток. Створення фізкультурно-ігрового майданчику для дошкільників формує доступний ігровий доступ забезпечуючи різноманітність фізичного та соціального середовища.

За визначенням, доступний дитячий майданчик – це територія, де створено безперешкодний архітектурний доступ для користувачів з різними

здібностями та можливостями та надано вичерпний спектр ігрових можливостей [36, с. 113].

Тому запроваджуючи інклюзивну освіту, ми повинні: по-перше, змінити негативне стереотипне ставлення суспільства до дітей з особливими освітніми потребами; по-друге, створити відповідні комфортні умови у загальноосвітніх навчальних закладах, щоб кожна дитина з особливими освітніми потребами змогла отримати доступ до якісної освіти.

Більша кількість фізкультурно-ігрових майданчиків створенні на з використанням принципу універсального дизайну, що в свою чергу дозволяють використовувати велику кількість вправ та ігор. Тобто, такі майданчики створенні для гри як звичайних дітей так і дітей із психо-фізіологічними особливостями.

Таблиця 2.1

Принципи універсального дизайну

Принцип	Його зміст	Характеристика
Справедливість	Для всіх відвідувачів фізкультурно-ігрового майданчику рівні можливості. Заохочує до спілкування людей з різними фізичними можливостями.	Справедливе ігрове середовище сприяє соціальній рівності, дає змогу дітям і дорослим брати соціальну та фізичну участь у важливій для людини ігровій діяльності.
Включеність	Простір забезпечує гнучкість використання та передбачає право кожного відвідувача на гру завдяки врахуванню потреб та можливостей широкого кола людей.	Гнучке ігрове середовище враховує різноманітні здібності та можливості людей, заохочує їх брати повноцінну участь у грі та об'єднує спільноти.
Зрозумілість	Дизайн є зрозумілим та передбачає логічність, інтуїтивність використання, даючи змогу через гру досягати успіху й набувати впевненості.	Доступне та зрозуміле ігрове середовище дає користувачам змогу, незалежно від віку та можливостей, досліджувати й демонструвати власні здібності, долати випробування та досягати успіхів.
Самостійність	Дизайн дає користувачам змогу ефективно та максимально самостійно	Надання інформації про те, «як взаємодіяти», «куди рухатися» та «що робити», заохочує до

	досліджувати, взаємодіяти й брати участь у чуттєво насиченій грі.	максимально самостійного пересування, а також взаємодії на дитячому майданчику, сприяє зміцненню впевненості в собі та підвищенню самооцінки.
Безпека	Ігрове середовище відповідає чинним стандартам безпеки, сприяє особистісному зростанню та розвитку завдяки створенню умов для емоційної безпеки.	Забезпечення техніки безпеки на ігровому майданчику створює безпечне емоційне, соціальне та фізичне середовище й дає дітям змогу досліджувати, розвивати навички та навчатися через гру.
Активність	Доступне ігрове середовище може бути ефективним інструментом заохочення дітей до корисної фізичної активності з акцентом на соціальній участі та взаємодії.	Правильно спроектоване ігрове середовище підтримує активні ігри, сприяючи покращенню здоров'я та благополуччя населення, й забезпечує дітям змогу насолоджуватися фізичною активністю відповідно до їхніх можливостей.
Зручність	Ігрове середовище має бути комфортним для людей із різними сенсорними потребами, розмірами тіла, мобільністю, особливостями сприйняття тощо; необхідно передбачити доступний маршрут до ігрового майданчика.	Ігрове середовище, у якому враховано різноманітність людських здібностей та можливостей, створює комфортні умови для перебування й заохочує відвідувачів проводити там більше часу та приходити частіше.

Джерело: [20, с. 117].

Г. Косарева вказувала, що: «зовнішній вигляд та привабливість є суб'єктивними поняттями, під час проектування дитячого майданчика слід враховувати низку естетичних елементів, зокрема колір, фактуру, розмір та пропорції. Вибір яскравих кольорів для обладнання дитячих майданчиків важливіший для дітей дошкільного віку, ніж для старших дітей. Хоча яскраві кольори можуть суперечити природньому навколишньому середовищу парків, одна з цілей обладнання дитячих майданчиків – забезпечити дітям стимулюючі та веселі враження. Пропорції дитячого майданчика також важливі. Розміри й кількість ігрових елементів мають бути пропорційні площі, доступній для майданчика, та іншим спорудам відпочинку, запланованим у цьому місці» [25, с. 334].

В процесі створення ігрового простору необхідно створити достатній простір для дітей та дорослих, котрі пересуваються за допомогою колісного крісла, для маневрування для обладнання фізкультурно-ігрового майданчика. Сам фізкультурно-ігровий майданчик повинен містити амортизовану, гладку поверхню за для легкого доступу до фізичних ігор, мінімізуючи небезпеку травмування. Необхідним є також наявність лавок різної висоти та розміру враховуючи особливості кожного учасника фізкультурно-ігрового майданчика. Але найголовніше це вільний та доступний маршрут до таких майданчиків [50, с. 46].

Коли план фізкультурно-ігрового майданчика вже створено потрібно встановити ігрову зону та маршрути пересування по майданчику. Формуючи маршрути необхідно пам'ятати про користувачів та рівень їх можливостей як фізичних так і розумових, а тому маршрут повинен бути логічний та зручний у користуванні. Не правильним є ділити території на секції відносно психо-фізичного розвитку дітей. Адже тим самим ми відгородимо дітей від спілкування і вони всі будуть поодинокі.

Нагальним є також створення місць для дорослих хто супроводжує дітей, педагогів, батьків. Дорослі зможуть сидіти та відпочивати споглядаючи за дітьми.

Важливим є пам'ятати про безпеку та захистити дітей з інклюзією від нещасних випадків. Є декілька небезпечних аспектів:

– сонячні опіки (створюючи фізкультурно-ігровий майданчик потрібно враховувати місця де прямі сонячні промені можуть попекти дітей ті дорослих та оминати їх)

– нагріте обладнання (опіки можна також отримати і через нагріте обладнання на сонці і спричинити опіки II ступеня, тому необхідно бути обачним) [53, с. 29].

Тому фізкультурно-ігрові майданчику потрібно встановлювати в затінку або з мінімальним сонячними прямими променями за для зниження травматизації дітей.

Але захиститись від сонця на фізкультурно-ігровому майданчику можна завдяки тіні від дерев, але тим самим потрібно контролювати стан дерев, доглядаючи за рослинністю можна врятувати життя користувачів від небезпеки. Деякі використовують на фізкультурно-ігрових майданчиках тіньові конструкції, зазвичай вони виготовлені з різних матеріалів, пластмаси чи тканини та забезпечують високий рівень вентиляції. Необхідним є також встановлення термометрів на майданчиках та зони для охолодження, тобто фонтан, густі затінки [30, с. 86].

Покриття – важливий пункт у процесі проєктування дитячого ігрового майданчика. Безпечне покриття характеризується високим ступенем ударопоглинальних властивостей. Безпечний матеріал покриття може зменшити та унеможливити більшість травм, спричинених падінням. Безпосередньо під обладнанням дитячих майданчиків у жодному разі не можна класти бетон, асфальт чи інші тверді поверхні. Газон та ґрунт не вважаються захисними покриттями, оскільки екологічні чинники можуть зменшити їхню амортизувальну ефективність.

Однак, обираючи покриття дитячого ігрового майданчика, слід подбати про потреби й можливості всіх дітей. Наприклад, деревна тирса може здаватися найкращим вибором, але колесо інвалідного візка легко в ній застрягає. Тож, визначаючи вид покриття, варто врахувати всі його переваги й недоліки. Основа доступного дитячого ігрового майданчика повинна бути твердою, інакше колісне крісло, дитячі візочки та милиці можуть у ній застрягати.

Схема території ігрового майданчика має містити: визначення й маркування ігрових просторів та елементів; зонування ігрового майданчика;

переходи між зонами дитячого майданчика та, в разі потреби, зазначення доступного маршруту.

Сенсорні елементи є важливим ігровим компонентом для всіх дітей. Зазвичай до них належать, на думку І. Луценко:

- звукові та музичні елементи, наприклад трубки для розмови або «падаюча вода»;
- елементи різної текстури та форми;
- пересувні елементи (компоненти для переміщення на кшталт кружечків, кубиків);
- розмаїття кольорів, візерунків та світла [28, с. 14].

Є. Красняков, В. Бурда акцентують увагу на тому, що: «важливо, щоб «зони усамітнення» були:

- розміщені біля доступної доріжки, яка не повністю відокремлена, але певною мірою ізольована від ігрових елементів та просторів, що передбачають активні й галасливі ігри;
- розміщені в безпечній зоні, що видима для дорослих, які супроводжують дитину, але разом із тим дає дітям змогу почуватися самостійними;
- оздоблені з використанням нейтральних кольорів, які справляють заспокійливий вплив;
- обладнані різноманітними заспокійливими сенсорними елементами дизайну на кшталт візуальних деталей, звукових та музичних елементів, що забезпечують мінімальну стимуляцію та дають дитині змогу відпочити й заспокоїтися;
- доповнені схемами навігації до самого простору та всередині нього» [26, с. 45].

Гра передбачає широкий спектр діяльності. Проектуючи дитячий ігровий простір, важливо запланувати таке обладнання та конфігурації ігрового простору.

До прикладу, використання тунелів, по своєму особливою. Ігрова поверхня тунелю має розташовуватися на рівні землі. Для зручного в'їзду в тунель підлога має бути пласкою, на в'їзді – пандус. Тунель має бути переривчастим для можливості виходу з нього без розвороту. При цьому слід стежити за тим, щоб у разі використання колісного крісла його виступаючі жорсткі деталі не подряпали інших дітей.

Роликові столи також гарно впливають на всесторонній розвиток дітей. Захопливий рукохід розвиває силу та координацію рухів верхньої частини тулуба, виконує функції масажу спини. Перебираючи руками горішні дуги, дитина переміщує корпус в положенні лежачи на спині, перекочуючись роликами.

Турніки та бруси, вистапають в якості динамічного тренажеру, доступного для колісного крісла. Він має протиковзальне покриття, подвійні паралельні горизонтальні поручні, встановлені на вертикальних стійках, регульованих за висотою й шириною. Усі частини знімні. Призначений для дітей і дорослих – для тренування й навчання ходьби. Має рампу для входу/в'їзду на інвалідному візку [19].

Подвійні гірки дають змогу дорослим, які супроводжують дитину, за потреби підтримувати її на спуску. Доступні гірки, згідно з рекомендаціями, ширші внизу, щоб дитині легше було піднятися на ноги або, в разі потреби, пересісти в колісне крісло. Щоб допомогти дитині піднятися на ігровий елемент, рекомендовано встановити поручні з обох боків сходів. Роликові гірки – одна з інновацій на дитячих ігрових майданчиках; вони м'якші на спуску.

Карусель доступна для дітей, які використовують колісне крісло. Основним елементом каруселі є платформа, на якій може розміститися колісне крісло, розташована на одному рівні з основним ігровим майданчиком. У цьому випадку застосовується принцип автомагістралі, яка переходить у мостову конструкцію і прямує далі. Міст з'єднується із

автомагістраллю настільки незначним швом, що водій заледве відчуває, як проїжджає його. Так само й дитина, в'їжджаючи на карусель, має взагалі не відчувати шва підшипника.

Навколо гойдалок необхідно створити кордон безпеки, за допомогою кольору, фактури матеріалу поверхні чи невеликої огорожі по периметру захистивши дітей від травмування у випадку несподіваного наближення до них. За рекомендаціями (BS 8300- 2:2018 Design of an accessible and inclusive built environment), гойдалки мають розміщуватися на відстані мінімум 1,5 м одна від одної. За наявності гойдалок різних розмірів діти різного віку мають змогу гойдатися одночасно [19].

Широкий спектр гойдалок може задовольнити різні потреби користувачів майданчика:

- гойдалки з сидіннями забезпечують безпечне катання, дитина може зафіксуватися на них у зручному положенні;

- гойдалки на платформі дають можливість дитині, яка пересувається на колісному кріслі, без пересадки насолоджуватися катанням;

- спільні гойдалки дають змогу дитині гойдатися разом із дорослим. Для такого обладнання потрібна зона розміром 7×10 м. Зручне крісло-гойдалка заохочує батьків брати участь у грі, що підтримує емоційний зв'язок між поколіннями. Адаптивне сидіння забезпечує додаткову підтримку для дітей із різними здібностями [17, с. 38].

У гойдалці максимально поєднуються принципи якості, функціональності й комфорту. Це обладнання корисне для тренувань та активного відпочинку дітей і дорослих. Гойдалки повинні мати міцну антивандальну конструкцію зі сталі. Вінілове покриття надійно захищає від корозії. Стійкість конструкції досягається за допомогою бетонування опор у ґрунті. Дерев'яні елементи необхідно щорічно обробляти захисними речовинами.

Використовуючи лзанки необхідно пам'ятати, що зазвичай покриття для них застосовують пористе та м'яке. Покриття створене зі спіненої піни чи спеченої гумової крихти. Виробник елементів чи проектувальним самостійно визначає товщина шару покриття. Перш ніж класти таке покриття необхідно використати монтажні суміші для ефективного та довшого використання полотна. Так до прикладу, якщо покриття створено із спіненої гуми то його кладуть на капітальну основу, притискаючи віброплитою. Вкривають товстим шаром полімеру за для пом'якшення ударів та застрягання пальців у металевих тактильних елементах. Щоб унеможливити псування одягу деталі кріплення приховують [19].

Ефективним у використанні є стіна зі шрифтом Брайля. Старші дошкільники з цікавістю дізнаються про нього. На нержавіючій сталі літери сформовані з півкульок тим самим створюючи нові слова. Основа створена таким чином, щоб з неї могла стікати вода чи сипатись пісок і його можна було завжди прочитати. Розміщують зазвичай такі дошки на зручному для читання рівні. Шрифт Брайля гарно підходить для дошкільників із різним рівнем розвитку та фізичними можливостями, завдяки нього можна розвивати сенсорну систему дітей, рухові навички, координацію очей та рук, дрібну моторику, когнітивні навички, навички співпраці та творчої гри [12, с. 69].

За допомогою тарзанці ковзючої діти зазнають гострого відчуття польоту. Ковшове сидіння із застібкою гарантує безпеку для дітей з різними здібностями, забезпечує досвід колективної гри. Завдяки одній або кільком додатковим бухтам однакової довжини діти зможуть летіти поруч до кінця і назад. Ковшове формоване сидіння із застібкою забезпечує безпеку дітей з інвалідністю. 4-колісний візок легко ковзає до протилежного краю і назад. Нахилені краї допомагають «пілоту» спочатку набирати швидкість за допомогою гравітації, а наприкінці сповільнюватися.

Для підйому на платформу тарзанки слід передбачити спеціальний мобільний легко встановлюваний пандус. Найнижчий рівень платформи має бути вищим від рівня ігрового майданчика не більш ніж на 15 см, оскільки за більшого розриву кут нахилу та габарити пандуса будуть неприйнятними.

Таким чином, створюючи методичні вказівки для вихователів ЗДО щодо запровадження безбар'єрного просторового середовища фізкультурно - ігрового майданчика необхідно враховувати вікові та індивідуальні особливості кожної дитини, її фізичний розвиток та вподобання, її можливості. Вихователям потрібно дотримуватись навчальних рекомендацій та загальнонаукових принципів.

Висновки до розділу 2

Таким чином, більшість дослідників основними недоліками інтеграції дітей з функціональними обмеженнями в середовище закладу освіти вважають непристосованість докільця та середовища навчального закладу для навчання інвалідів.

Серед основних проблем запровадження безбар'єрного просторового середовища фізкультурно - ігрового майданчика для дітей старшої групи можна назвати: недосконалість нормативно-правової бази, не врегулювання механізмів між інститутами освіти та місцевими громадами, низький рівень фінансування, не достатня освідченність чи не компетентність педагогічного складу закладу дошкільної освіти.

Тому можна стверджувати, що попри законодавчі ініціативи нині в Україні не створено необхідних умов для експлуатації об'єктів житлового та громадського призначення всіма громадянами незалежно від стану їхнього здоров'я і ступеня мобільності, а навколишнє середовище розраховане майже виключно на здорову людину. Для того щоб люди з особливими потребами мали рівні права і можливості, могли повноцінно брати участь у суспільному житті, важливо мати доступне пристосоване соціальне середовище. Суттєву роль у розв'язанні таких завдань відіграє система соціальної допомоги та супроводу молодих інвалідів.

Вирішення перерахованих вище проблем можливе тільки за рахунок врахування вікових та індивідуальних особливостей дітей дошкільного віку, підвищення кваліфікації педагогів, формування стратегій та виконання їх в повному обсязі.

ВИСНОВКИ

Таким чином, спираючись на джерела та літературу з теми дослідження ми прийшли до наступних висновків:

Безбар'єрне середовище – це комплекс заходів, що забезпечують доступність та створюють рівні можливості для осіб з особливостями психофізичного розвитку в усіх сферах життя суспільства. Автор зауважує, що безбар'єрне освітнє середовище має бути середовищем, доступним для дітей інвалідів, забезпечувати доступ до освітніх ресурсів і гарантувати спільний процес навчання у звичайних школах.

Україною ратифіковано основні міжнародні документи у сфері забезпечення прав дітей та прав людей з інвалідністю, згідно зі світовими стандартами освіти, соціального захисту та охорони здоров'я, до таких можна віднести: Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю від 13.12. 2006 р., Регламент ЄС № 305/2011 Європейського Парламенту та Ради, від 9 березня 2011 р., ЗУ «Про основні вимоги до будівель та споруд, а також умови для розміщення на ринку будівельних виробів», ЗУ «Про освіту», ЗУ «Про технічні регламенти та оцінку відповідності», ЗУ «Про архітектурну діяльність», ЗУ «Про будівельні норми», Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Технічного регламенту будівельних виробів, будівель і споруд», Наказ Міністерства Охорони Здоров'я України «Про затвердження Санітарного регламенту для дошкільних навчальних закладів». Вагомим є у створенні безбар'єрного оточуючого середовища Будівельні норми (ДБН) і державні стандарти (ДСТУ).

В процесі організації безбар'єрного середовища на фізкультурно - ігровому майданчику для дітей з інвалідністю вихователь повинен використовувати тільки безпечний ігровий майданчик надворі, де розміщені низькі гойдалки, інше обладнання для рухових видів діяльності, яке відповідає віку дітей.

Створюючи безбар'єрне просторове середовище фізкультурно - ігрового майданчика для дітей старшої групи вихователь перш за все повинен ставити за мету розвивати як фізично так і психічно дошкільників, їх зорово-моторну координацію, удосконалювати вміння дошкільників розрізняти предмети, їх форму, розмір, функції. Метою педагогічного складу є розвивати у дітей фонетичний слух та фонетичне сприйняття, слухову увагу. Ефективність використаних методів та засобів вплине на дітей в процесі гри на фізкультурно-ігровому майданчику, сформувавши в них позитивне емоційне ставлення один до одного та до рухових ігор.

Головною причиною неготовності дошкільних закладів до інтегрованого навчання, на думку більшості педагогів, є відсутність архітектурних умов, технічних засобів, відповідних фахівців. Для старших дошкільників з особливими освітніми потребами необхідно удосконалити нормативно-правове законодавство, та врегулювати механізми його впровадження на практиці; підвищити фінансове забезпечення закладів ЗДО; підвищити кваліфікацію педагогічного складу ЗДО з інклюзією; вдосконалити матеріально-технічне оснащення у ЗДО, тобто побудувати підйомники, пандуси, спеціально обладнані туалети, кімнати для корекційних занять, спортивний зал; забезпечення роздаткового та дидактичного матеріалу для занять з дітьми; підібрати ефективні адаптовані освітні програми, сформовані та складені фахівцями, батьками та педагогами.

Тому, для вирішення перерахованих вище проблем необхідним є: вдосконалити нормативно-правову базу та підвищити її до стандартів країн ЄС, збільшити фінансування для ЗДО, створити ефективну стратегію з організації безбар'єрного середовища на фізкультурно - ігровому майданчику для дітей з інвалідністю, слідкувати за механізмом здійснення стратегії, підвищити кваліфікацію педагогічного складу ЗДО.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антонюк Л. Формування готовності педагогічних кадрів до роботи з дітьми з особливими потребами в умовах інклюзивного навчання. *Нова пед. думка*. 2015. № 1. С. 121–123.
2. Ашиток Н. І. Інклюзивна освіта: системний підхід., *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова*. 2015. Вип. 229. С. 11–16.
3. Бойко В. О. Інклюзивна освіта: до питання визначення поняття та особливостей її запровадження. *Психолого-педагогічні науки*. 2014. № 4. 14 с.
4. Бойко Г. М. Інклюзивне навчання та розвиток особистості студентів з особливими освітніми потребами. *Збірник матеріалів науково-практичної конференції (14-15 квітня 2014 р., Полтава)*. Полтава: ПДАА, 2016. С. 76-77.
5. Бойко М. Д. Право соціального забезпечення України: навч. посібник. Київ: Атіка, 2006. 380 с.
6. Бондар В. Інклюзивне навчання як соціально-педагогічний феномен. *Рідна школа*. 2017. № 3. С. 10–14.
7. Будяк Л. В. Основи інклюзивної освіти: навч. посіб. Черкаси: Вид.від. ЧНУ. 2018 р. 90 с.
8. Будяк Л. В. Колупаєва А. А. Впровадження інклюзивного навчання при проведенні реформування в Україні. *Актуальні проблеми навчання та виховання людей в інтегрованому освітньому середовищі*. Київ: Університет «Україна», 2018. 718 с.
9. Будяк Л. В., Колупаєва А. А. Інклюзивна школа: особливості організації та управління: Навчально-методичний посібник для керівників загальноосвітніх навчальних закладів. *Інклюзивна освіта в педагогіці і*

- практиці діяльності шкіл. Інтегрування дітей з особливостями психофізичного розвитку в загальноосвітній простір України.* Київ. 2017. С. 177.
10. Вайнола Р. Безбар'єрне середовище закладу освіти як умова інтеграції дітей з інвалідністю. *Післядипломна освіта в Україні.* 2018. С. 104-110.
 11. Габа І. М. Вплив освітнього середовища ВНЗ на професійний розвиток особистості. *Проблеми загальної та педагогічної психології.* Київ. 2011. Т. XIII. С. 74–82.
 12. Гайдукевич С.Е. Организация образовательной среды для детей с особенностями психофизического развития в условиях интегрированного обучения. Минск: БГПУ, 2006. 98 с.
 13. Глазкова І. Я. Компетентність майбутнього вчителя у запобіганні та подоланні педагогічних бар'єрів: монографія. Бердянськ: Видавництво О. В. Ткачук, 2013. 416 с.
 14. Глазкова І. Я. Педагогічний бар'єр в освітньому середовищі. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету.* Бердянськ. 2017. №2. С. 17-21.
 15. Зайченко І. В. Педагогіка: навч. посіб. Київ: Освіта України, КНТ, 2018. 528 с.
 16. Лішова О. М. Професійна компетентність вихователя інклюзивної групи закладу дошкільної освіти. *Наука III тисячоліття: пошуки, проблеми, перспективи розвитку.* Бердянськ. 2019. С. 124-125.
 17. Інклюзивна освіта: досвід і перспективи: монографія/ колект. Авторів Давиденко А. В. Вінниця, 2016. 242 с.
 18. Інклюзивна школа: особливості організації та управління: навч. посіб. / Кол. авторів: Колупаєва А. А., Софій Н. З., Найда Ю. М. та ін. Київ: 2017. 128 с.
 19. Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення. Державні Будівельні Норми України. Київ. 2018. URL: <https://www.minregion.gov.ua/wp->

- content/uploads/2019/01/V2240-2018.pdf?fbclid=IwAR1p_SnA7e6WV5pYEr33L2E603eX2PSuUZe5qTF0ScOrmojbQPyCtOvHn (дата звернення: 28.10.2021).
20. Колупаєва А. А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи: монографія. Київ: «Самміт-Книга», 2017. 326 с.
21. Колупаєва А. А. Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання: наук.-метод. посіб. Київ: АТОПОЛ. 2015. 274 с.
22. Колупаєва А. А. Інклюзивна освіта як модель соціального устрою. *Дефектологія*. 2018. № 4. С. 3–4.
23. Конвенція про права осіб з інвалідністю (Конвенція про права інвалідів) від 06.07.2016. URL: 995_g71.https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71/page#Text (дата звернення: 28.10.2021).
24. Концепція розвитку інклюзивної освіти. *Соціальний педагог*. 2015. № 4 (40) квітень. С. 3-6.
25. Косарева Г. М. Основи формування інклюзивної компетентності майбутніх вихователів дошкільних закладів. *Збірник наукових праць Херсонського державного університету. Педагогічні науки*. 2014. Вип. 65. С. 330-335.
26. Красняков Є., Бурда В. Формування та реалізація інклюзивної політики у сфері освіти дітей з особливими освітніми потребами в Україні. *Віче*. 2017. №6. С. 110-120.
27. Кузава І., Ярмолюк М. Формування професійної готовності майбутніх вихователів до впровадження інклюзивної освіти. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2016. №2. С.75–81.
28. Луценко І. В. Організаційно-педагогічні умови діяльності асистента вчителя в інклюзивному навчальному закладі: автореф. дис. ... канд. пед.

- наук: 13.00.03. Київ: Інститут спеціальної педагогіки НАПН України, 2017. 20 с.
29. Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції «Психологопедагогічні стратегії безбар'єрного освітнього середовища для дітей з порушеннями зору» 12 березня 2019 року м. Київ-Упорядн.: Костенко Т.М., Кондратенко СВ., Легкий О.М. Київ: Інтерсервіс, 2019. 52 с.
30. Методичні рекомендації щодо впровадження принципів універсального дизайну. Дніпропетровськ. 2015. URL: <https://adm.dp.gov.ua/storage/app/media/Pro%20oblast/Rozvytok%20rehionu/Dostupna%20Ukrayina/Dostupnist%20obyektiv%20dlya%20osib%20z%20invalidnistyuu%20Dnipropetrovskoyi%20oblasti/metodychni-rekomendatsiyi-po-universalnomu-dyzaynudoc-min.pdf> (дата звернення: 28.10.2021).
31. Миронова С. П. Робота фахівців з сім'ями, які виховують дітей з особливими освітніми потребами. *Актуальні питання корекційної освіти*. № 9. 2017. С. 77-80.
32. Миськів Л. І. Правові проблеми інклюзивної освіти в Україні. Харків: Ніка Нова, 2016. 456 с.
33. Нова редакція Базового компоненту освіти. Київ. 2021. 37 с. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf (дата звернення: 28.10.2021).
34. Новий освітній простір безбар'єрність: інформаційний посібник. 2019. URL: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/408/NOP_Bezbaryerni_st.pdf (дата звернення: 28.10.2021).
35. Новий освітній простір. URL: <http://dfrr.minregion.gov.ua/foto/upload/%D0%9D%D0%9E%D0%9F.pdf> (дата звернення: 28.10.2021).

36. Основи інклюзивної освіти: навч. посіб. / за заг. ред. А. А. Колупаєвої. Київ. 2018. 308 с.
37. Підготовка педагогічних кадрів до роботи з різними категоріями дітей: виклики та можливості: матеріали міжвузівської (заочної) науково-практичної конференції (Хмельницький, 28 лютого 2018 року). Хмельницький: ПП «А.В. Царук», 2018. С. 135–138.
38. Порошенко М. А. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. Київ: ТОВ «Агентство «Україна», 2019. 300 с.
39. Про активізацію роботи щодо забезпечення прав людей з інвалідністю: Указ Президента України №678 від 03.12.2015 р. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/678/2015>. (дата звернення: 28.10.2021).
40. Про архітектурну діяльність: Законі України ред. 24.07.2021. 687-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/687-14#Text> (дата звернення: 28.10.2021).
41. Про будівельні норми: Закон України ред. від 03.04.2021. 1704-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1704-17#Text> (дата звернення: 28.10.2021).
42. Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 року №1185 від 09.05.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347-2018-п#Text>. (дата звернення: 28.10.2021).
43. Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх закладах: Постанова Кабінету Міністрів ред. від 16.08.2017. 872-2011-п. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/872-2011-п#Text> (дата звернення: 28.10.2021).
44. Про затвердження Санітарного регламенту для дошкільних навчальних закладів: Наказ Міністерства Охорони Здоров'я України від 24.03.2016.

- z0563-16. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0563-16#Text> (дата звернення: 28.10.2021).
45. Про затвердження Технічного регламенту будівельних виробів, будівель і споруд: Постанова Кабінету міністрів України ред. від 12.07.2010. URL: 1764-2006-п. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1764-2006-п#Text> (дата звернення: 28.10.2021).
46. Про затвердження Типового переліку допоміжних засобів для навчання (спеціальних засобів корекції психофізичного розвитку) осіб з особливими освітніми потребами, які навчаються в закладах освіти: Назва Міністерства Освіти і Науки України від 23.04.2018. № 414. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0582-18#Text> (дата звернення: 28.10.2021).
47. Про освіту: Закон України ред. від 08.08.2021. 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 28.10.2021).
48. Про основні вимоги до будівель та споруд, а також умови для розміщення на ринку будівельних виробів: проект Закону від від 02.10.2017. № 7151. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/NT1415> (дата звернення: 28.10.2021).
49. Про технічні регламенти та оцінку відповідності: Закон України ред. Від 03.07.2020. 124-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/124-19#Text> (дата звернення: 28.10.2021).
50. Рекомендації щодо впровадження доступності та інклюзивності дитячих ігрових майданчиків. 2021. URL: <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/ukraine/18198.pdf> (дата звернення: 28.10.2021).
51. Софій Н. З. Концептуальні аспекти інклюзивної освіти. Інклюзивна школа: особливості організації та управління. Київ, 2017. 128 с.

52. Створення безбар'єрного середовища та соціальна інклюзія: світовий досвід для України: аналіт. доп. / Зубченко С. О., Каплан Ю. Б., Тищенко Ю. А. Київ: НІСД. 2020. 24с.
53. Універсальний дизайн в освіті. Ресурсний центр підтримки інклюзивної освіти. URL: (дата звернення: 28.10.2021).
54. Ферт О. Формування інклюзивної освітньої політики як основний інструмент успішного залучення дітей з особливими освітніми потребами до умов загальноосвітнього середовища. *Вища освіта України*. Київ, 2018. Т. 2. С. 191–194.
55. Шевцов А. Г. Сучасні проблеми освіти і професійної реабілітації людей з вадами здоров'я. Київ. 2017. 125 с.
56. Ярмошук І. Інклюзивне навчання в системі освіти. *Шлях освіти*. 2017. № 2. С. 24–28.
57. Building Capacity of Teachers / Facilitators in Technology Integration for Improved Teaching and Learning: Final Report / UNESCO. Bangkok: UNESCO Bangkok, 2014. 72 p.
58. Johnsen B. H. A Curricular Approach to Inclusive Education Some Thoughts concerning Practice, Innovation and Research. In L. Igric (Ed.). Department of Special Needs Education, University of Oslo, Norway. 2013. P. 110-114.
59. Linda AllasMoffier Lucie Lopes. Formative Assessment. Improving Learning in Secondary Classrooms. *OECD centre for Educational Research and Innovation*. Paris: OECD Publishing, 2015. P. 241–26.
60. TEAL Center staff. Reviewed by: Hall, T. & Murray, B. Universal Design for Learning. U.S. Department of Education, Office of Vocational and Adult Education. URL: https://lincs.ed.gov/sites/default/files/2_TEAL_UDL.pdf. (дата звернення: 28.10.2021).
61. Universal design (UD). Presentation material by Tom Vavik. Institutt of Design, Oslo School of Architecture and Design, Oslo, Norway. 2015. P. 90-106.

ДОДАТКИ

Додаток А

Види обладнання

НЕМЕХАНІЧНЕ ОБЛАДНАННЯ					
ОБЛАДНАННЯ ДЛЯ ОБЛАШТУВАННЯ АКТИВНИХ ЗОН ДІС	ОБЛАДНАННЯ ДЛЯ ЛАЗІННЯ	ОБЛАДНАННЯ ДЛЯ ПІДТЯГУВАННЯ	ОБЛАДНАННЯ ДЛЯ КОВЗАННЯ	ОБЛАДНАННЯ ДЛЯ БІГУ	ОБЛАДНАННЯ ДЛЯ СТРИБАННЯ
					
ОБЛАДНАННЯ ДЛЯ ОБЛАШТУВАННЯ ПАСИВНИХ ЗОН ДІС	ОБЛАДНАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО СПРЯМУВАННЯ		ОБЛАДНАННЯ ОБРАЗОТВОРЧОГО СПРЯМУВАННЯ	ОБЛАДНАННЯ ПРЕДМЕТНО-ПІЗНАВАЛЬНОГО СПРЯМУВАННЯ	
					

Додаток Б

Матеріали для облаштування дитячого майданчика

Матеріали в облаштуванні ігрового обладнання ДІС: 1–4 – дерев'яні елементи; 5–9 – пропіленовий канат; 10–14 – металеві елементи

Додаток В

Матеріали підстилкового покриття ДІС: 15–16 – гумове покриття підлоги; 17 – поролонові мати, обтягнуті ПВХ-плівкою

Обладнання та ігрові елементи

Сенсорні столи

Тарзанки

Гірки

Каруселі,
доступні для
дітей, які вико-
ристовують
колісне крісло

Каруселі

Батути назем-
ного рівня